

КМА, 2008. – С. 467–491. 4. *Тодоров Ц.* Поняття літератури та інші есе / Ц. Тодоров. – К: Вид. дім КМА, 2006. – 162 с. 5. *Bates H.* The modern short story: retrospect / H. Bates // Short story theories. Ed. by Ch. E. May. – Ohio: Ohio UP, cop. 1978. – 251 p. 6. *Fowles J.* The Irish Maupassant / J. Fowles // Atlantic – Boston. – 1986. – Vol. 258. – № 2. – P. 89–91. 7. *Parkin A.* The malign vision in William Trevor's fiction / A. Parkin // Journal of the Short Story in English. – 2001. – № 37. 8. *Porter P.* William Trevor obituary / P. Porter. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/books/2016/nov/21/william-trevor-obituary> 9. *Power Ch.* A brief survey of the short story part 39: William Trevor / Ch. Power. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/books/2012/mar/20/brief-survey-short-story-william-trevor> 10. *The Stories of William Trevor.* – Harmondsworth, 1983. – 799 p.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2018 р.

*Kabkova O.V., Associate Professor
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv*

GENRE CHARACTERISTICS OF TREVOR'S SHORT STORY: UKRAINIAN REFLECTIONS

The article examines the genre characteristics of Trevor's short stories and compares them with Trubay's stories.

Key words: short story, tale, tradition, experiment, visualization.

УДК 340,114

Карпінков В.О., к. юр. н., асистент
КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЗНАЧЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНОЇ ШКОЛИ ТА ВНЕСОК ЇЇ ПРЕДСТАВНИКІВ У РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

Досліджується становлення та розвиток вітчизняної юридичної науки у Київському університеті у XIX – на початку XX століття. Розглянуто особливості створення та діяльність Київської історико-юридичної школи, яка була заснована на базі юридичного факультету Київського університету. Аналізуються концептуальні положення школи, а також коло наукових пошуків і внесок її представників у розвиток вітчизняної та світової юридичної науки. Розкривається значення Київської історико-юридичної школи як потужного наукового осередку, який фактично поклав початок вивченню українського права як самостійної науки.

Ключові слова: Київська історико-юридична школа, історична школа права, західноруське право, українське право, історія права.

Незважаючи на численні політико-правові реформи, сучасне українське суспільство постійно стикається з край низьким рівнем професійної підготовки юридичних кадрів. Даному явищу сприяє відсутність у правників фундаментальних знань із

теорії та історії права і держави, а також недосконалість вищої юридичної освіти в Україні. Тому актуальним на сьогодні є вивчення, аналіз та переосмислення концептуальних положень вітчизняних правничих шкіл, зокрема Київської історико-юридичної школи, що стала потужним юридичним базисом не лише для української, а й для європейської правової науки.

Однією з найважливіших подій у житті Київського університету було відкриття у 1834 році юридичного факультету, завдяки чому почала активно розвиватися вітчизняна правнича наука. Основними напрямками досліджень на факультеті стали проблемні питання формування та еволюції права, особливості права України, Росії та інших слов'янських країн, межі правового регулювання суспільних відносин, співвідношення норм права і справедливості, проблемні аспекти кодифікації законодавства тощо [4, с. 14]. Саме тоді були закладені перші наукові підвалини, з яких бере свій початок історична й теоретична аргументація більшості сучасних досліджень права в Україні. Значимість наукової діяльності факультету також полягала в тому, що науковці стверджували загальнолюдські цінності та принципи і намагалися втілити їх у праві. Ними були створені оригінальні наукові концепції та напрями дослідження права, які запозичили досвід кращих європейських правничих шкіл, однак не копіювали їх.

На базі юридичного факультету Київського університету почали з'являтися унікальні для свого часу правничі школи: школа романістики, школа міжнародного права, еколого-правнича школа, що залишили свій слід у вітчизняній юридичній науці. Так, дослідження римського права істотно вплинуло на розвиток європейської романістики та на подальші антропологічні пошуки права ХХ століття [5, с. 77]. На юридичному факультеті з'явилася ціла плеяда видатних представників науки міжнародного права, які розробляли передові на той час ідеї про природу та зміст міжнародного права і відстоювали свою позицію щодо його розвитку. Їх праці втілюють досконалу розробку міжнародно-правової теорії, яка за своєю самобутністю, науковим і практичним значенням належить до кращих зразків не тільки вітчизняної, а й світової юридичної науки [3, с. 17].

Надзвичайно важлива роль у становленні та розвитку вітчизняної правничої науки належала Київській історико-юридичній школі. З 1839 року як окрема дисципліна на юридичному факультеті Київського університету починає викладатися історія руського права. Ініціатором дослідження та викладання історії права паралельно з історією держави та суспільства на юридичному факультеті був відомий у Російській імперії та за її межами теоретик права, професор К.О. Неволін (ректор Київського університету Св. Володимира у 1837–1843 рр.). У 1842 р. на новоствореній кафедрі енциклопедії законодавства, яку очолив К.О. Неволін, було створено два сектори з відповідними напрямками викладання та науковими студіями: енциклопедія законодавства та історія законодавства, що сприяло популяризації наукових досліджень з історії права слов'янських народів. Цій справі присвятив наукову діяльність послідовний прихильник історичної школи права, завідувач кафедри законів державно-благодіючої і благочиння М.Д. Іванішев (декан юридичного факультету у 1848–1862 рр. та ректор Київського університету у 1862–1865 рр.). За новим пореформним

університетським Статутом 1863 р. на базі восьми вже існуючих кафедр юридичного факультету було утворено тринадцять, з яких три – історико-правового спрямування: історія російського права; історія слов'янських законодавств; історія найважливіших іноземних законодавств стародавніх і нових. На кафедрі римського права обов'язковим залишався курс з історії римського права.

Засновниками Київської історико-юридичної школи були М.Д. Іванішев та його учні: М.Ф. Владимирський-Буданов і Ф.І. Леонтович [2, с. 25]. До її представників також належали Г.В. Демченко, О.О. Малиновський, М.О. Максимейко, М.М. Ясинський, О.Я. Шпаков (учні М.Ф. Владимирського-Буданова) та Ф.В. Тарановський (учень Ф.І. Леонтовича).

Представники історико-юридичної школи обґрунтовували всі правові явища як такі, що виникають, існують і розвиваються закономірно в результаті тривалого історичного процесу життєдіяльності конкретного суспільства. На думку науковців, лише в такому розумінні право може мати історичну, національну та культурну цінність. Наукові праці представників історичної школи права були наповнені безцінним історичним матеріалом, оригінальними ідеями та змістом і мають надважливе значення для формування цілісної картини розвитку українського права, оскільки так зване “західноруське право”, яке поширювалося на українських, білоруських, частково литовських і російських землях упродовж їх перебування у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої (XIII–XVII ст.), було нерозривно пов'язане з правом Київської Русі, правом Гетьманської України та правом Української держави на подальших етапах її еволюції [1, с. 23]. Значна частина наукового доробку представників школи була присвячена дослідженню особливостей державно-правового ладу Київської, Волинської та Подільської земель, де в межах концепції “західноруського права” вченими висвітлювалася низка проблем насамперед українського права, а застосування історико-порівняльного методу у поєднанні з соціологічним підходом дозволяло науковцям вести ґрунтовну розробку історико-правових проблем.

Основним результатом діяльності історико-юридичної школи стала розробка періодизації розвитку Литовсько-руської держави та її правова характеристика. За допомогою еволюційного підходу вченими був здійснений аналіз основних рис і органів державної влади та управління протягом федеративно-князівського (до початку XV ст.), федеративно-земського (до початку XVI ст.) та єдинодержавного (XVI ст.) періодів. Зокрема досліджувалися правовий статус Великого князя Литовського, господарської (великокнязівської) Ради, сеймів, земських і двірних урядів. Значна увага дослідниками приділялася також судовій системі Литовсько-руської держави та в її межах найяскравішому явищу в історії західноруського судоустрою взагалі – копному (громадському) суду [1, с. 23]. Дослідження історико-юридичної школи надало змогу реконструювати державотворчі та правотворчі процеси, що відбувалися на українських землях впродовж тривалого періоду розвитку української державності, як одного з найменш висвітлених відрізків вітчизняної історії. Значення наукового здобутку Київської історико-юридичної школи є неоціненним, оскільки дослідження її представників заклали основу для подальших наукових пошуків і розвитку української юридичної науки.

Таким чином, юридичний факультет Київського університету став потужним науковим осередком, через який вся українська спільнота знайомилася з новітніми ідеями та концепціями праворозуміння. Діяльність Київської історико-юридичної школи фактично поклала початок для вивчення українського права як самостійної науки. Окремою великою заслугою представників школи є обґрунтування правових явищ як таких, що виникають, існують і розвиваються закономірно в результаті історичного процесу життєдіяльності конкретного суспільства. Лише в такому розумінні, на думку вчених, право може мати історичну, національну та культурну цінність.

Сучасна юридична наука, безперечно, виступає спадкоємицею тих дореволюційних традицій, що особливо яскраво простежується в розвитку наукових поглядів щодо прав і свобод людини та громадянина. Фундаментальні напрацювання представників Київської історико-юридичної школи в галузі теорії та історії права і держави заклали міцний науковий фундамент для сучасних правових досліджень. Представники історичної школи права збагатили вітчизняну юридичну науку і піднесли її до рівня європейської та навіть перевершили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бондарук Т.* Західноруське право: дослідження і дослідники (Київська історико-юридична школа) / Т. Бондарук. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. – 160 с. 2. *Бондарук Т.* Основоположники Київської історико-юридичної школи М.Ф. Владимирський-Буданов і Ф.І. Леонтович / Т. Бондарук. – К., 1995. – 25 с. 3. *Буткевич О.* Дослідження історії міжнародного права фахівцями кафедри міжнародного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка: до 170 річчя кафедри / О. Буткевич // Український часопис міжнародного права. – 2012 – №1–2. – С. 16–20. 4. *Гриценко І. М.Д.* Іванішев – засновник історико-правової школи університету св. Володимира / І. Гриценко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Юридичні науки. – К.: Київ. ун-т, 2000. – Вип. 40. – С. 13–17. 5. *Збаржевецький О.* Історія викладення римського права в Київському університеті святого Володимира (1834–1919) / О. Збаржевецький // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2006. – № 87–88. – С. 77–80.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2018 р.

*Karpichkov V.O., Candidate of Juridical Sciences
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

THE SIGNIFICANCE OF KIEV HISTORICAL AND LEGAL SCHOOL AND ITS CONTRIBUTORS IN THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC LEGAL SCIENCE

The formation and development of domestic legal science at the Kyiv University in the nineteenth and early twentieth centuries are researched. The peculiarities of the creation and activity of the Kyiv Historical and Legal School are explored. The conceptual positions of the school as well as the range of scientific researches and the contribution of its representatives to the development of domestic and world legal science are analyzed. The significance of the Kyiv Historical and Legal School as a powerful scientific center, which in fact laid the foundation for the study of Ukrainian law as an independent science, is revealed.

Key words: *Kyiv historical-legal school, historical school of law, Western law, law, history.*